

Horácká galerie
v Novém Městě na Moravě
28. 5. – 25. 7. 2021

Paperback III

Julie Kačerovská
Tomáš Rybníček
Jan Slivka
Veronika Zábřšová Horáková
Kateřina Zemanová
host: Jakub Horský

PAPERBACK III

Julie Kačerovská, Veronika Zábršová Horáková

Paperback III je třetí výstava členů stejnojmenného seskupení, které se zformovalo v roce 2012 z absolventů Ateliéru papír a kniha Fakulty výtvarných umění VUT v Brně. Tento ateliér, jež založil a po třináct let vedl doc. dr. Jiří H. Kocman, fakticky zanikl v roce 2011 a založení volného seskupení bylo nepřímou reakcí na zánik ateliéru, který byl svým zaměřením zcela výjimečný přinejmenším ve středoevropském prostředí.

Paperback reflektuje umělecké kategorie Paper Art a autorská kniha (Artist's Book), tedy stále relativně nová umělecká odvětví, která pojmají knihu a papír jako platformu pro volnou tvorbu.

Samotný název Paperback lze tak chápat jako „návrát papíru“ i jako termín označující specifický typ vazby, která není žádným knihařským řemeslným šperkem. Je neokázalým praktickým prostředkem splňujícím nároky konceptuálně smýšlejících tvůrců, kterým jde v rámci médií papíru a knihy primárně o smysl daného projektu.

První výstava nazvaná jednoduše Paperback se konala v roce 2013 v Galerii Deset v Praze a jejím kurátorem byl Jan Slivka. Na této výstavě autoři představili některé práce ještě ze studentských let a tvorbu tematicky navazující na předchozí školní projekty. Již na této výstavě se ovšem objevila témata ukazující nová směřování jednotlivých autorů, vyplývající zčásti z jejich dalších osudů po ukončení studia.

Výstava Paperback 2 v Galerii města Blanska v roce 2015 šla v tomto směru ještě dál, pod kurátorským dohledem Julie Kačerovské představila výhradně aktuální tvorbu autorů. U některých z nich to znamenalo částečný odklon od konceptuálního přístupu (např. série Newborn Veroniky Zábršové Horákové) nebo i útok k jiným médiím (video Meditace Kateřiny Zemanové) či dekorativní experimenty s přetisky nekonečných vzorů (Frapejo Jana Slivky). Tyto projekty vnesly jisté uvolnění do dřívějších striktně konceptuálních přístupů.

Nyní se autoři a jejich tvorba setkávají v prostorách Horácké galerie v Novém Městě na Moravě. I po téměř deseti letech od zániku Ateliéru papír a kniha můžeme v aktuální tvorbě autorů přecítit odkaz J. H. Kocmana nejen v předpokládaném společném východisku (autorských knihách, Paper Artu nebo konceptuálním přístupem), ale také v odkazu na výrobu ručního papíru (Thutha Kateřiny Zemanové), reflexi komunikačního záznamu (Bezprecedentní letopočet a Dálnopisy Tomáše Rybníčka) nebo čajomilství JHK (Kniha o páté Jana Slivky – přestože dílo je ovlivněno velkou měrou povoláním Honzy, který je restaurátor, zasvěcení si hned vzpomenu na společné konzultace ateliéru nad porcelánovým šálkem kvalitního čaje).

Každého ale také ovlivňují jeho vlastní podmínky života, jeho práce, zázemí a okolí, ve kterém funguje. Proto můžeme v některých dílech sledovat střípky rodičovství, pedagogického přístupu (pozn. jako pedagogové fungují všichni autoři kromě již zmíněného restaurátora) nebo samozřejmě reflexi současné situace (Zobáky Julie Kačerovské) či interpretace a překvapivé propojení dvou odlišných zájmů (Ptačí nářečí Jakuba Horského).

Pro Paperbacky neexistují žádné regule nutně určující společnou formu (papír a kniha). Autoři mají společné východisko, tedy studium v APK, a touhu dál se věnovat výtvarnému umění. Cílem seskupení je odkaz ateliéru udržovat a každá naplánovaná společná akce jistě vždy poskytne členům možnost se k tomuto odkazu navrátit a obohatit ji o individuální nové zkušenosti, takže i do budoucna je zcela určitě na co se těšit.

CO TO JE...

Julie Kačerovská

Artist's book

Autorská kniha je svébytnou výtvarnou kategorií, ve které je kniha pojmána jako médium pro volnou uměleckou tvorbu. Autorská kniha je trojrozměrným sekvenčním objektem vycházejícím z principů klasické knihy, obsah i formu knihy určuje jeden autor, kniha může, ale nemusí obsahovat text, může být také odkazem na text jiného autora, je prostorem pro autorovo vyjádření ideje v lineární posloupnosti slovem či obrazem nebo může být myšlenka vyjádřena či podpořena pomocí tvaru a materiálu knihy.

Kniha jakožto moderní umělecké dílo či jeho součást se na poli výtvarného umění začala významně etablovat v 60. letech 20. století, autorská kniha (artist's book) byla např. součástí tvorby umělců minimalismu (Sol LeWitt), pop-artu (Andy Warhol, Ed Ruscha) a hnutí Fluxus, které využívalo knihu pro umělecké akce (Georg Brecht, Robert Filliou). Termín artist's book v roce 1967 poprvé použila Dianne Vanderlipová na výstavě Artists' Book v Moore College of Art ve Filadelfii, jako obdobné termíny se někdy používají výrazy book art, bookworks, book object. Termín autorská kniha, tedy český ekvivalent k termínu artist's book, zavedl Jiří Valoch.

Kniha-objekt

Tzv. kniha-objekt, která bývá někdy považována za odnož autorské knihy, je obvykle vytvořena jako unikát a knihu pojmá spíše jako plastiku. Anglické ekvivalenty tohoto pojmu jsou book-object, book sculpture. Knihy-objekty jsou obvykle díla vytvořená v jednom exempláři eventuálně v malé sérii.

Paper Art

Tento výtvarný směr můžeme česky pojmenovat „umění papíru“. Tímto termínem je označována umělecká tvorba, jež v papíru jako materiálu objevila inspiraci a potenciál. Počátky Paper Artu spadají do 70. let 20. století a je aktuální dodnes. Narozdíl např. od grafiky nebo kresby, kde papír sehrává vedlejší roli jako podklad, Paper Art chápe papír jako prostředek pro dílo samotné. Specifické vlastnosti papíru jako např. lehkost, čistota, subtilnost, absorpční schopnost, možnost substanciální přeměny a recyklace, sériovost, snadná tvarovatelnost, paměť papíru aj. poskytují umělcům značnou šíři kreativity a inspirace, jež sublimuje v práci s papírovinou, paper mache, koláží, v tvorbu autorských ručních papírů, objektů a knih.

JULIE KAČEROVSKÁ

nar. 1985 v Brně, žije ve Veverských Knínicích
e-mail: kacerovskaj@gmail.com

studia:

2010–2013 Fakulta výtvarných umění VUT v Brně, Umění ve veřejném prostoru a umělecký provoz (dizertační práce *Knih-objekt ve veřejném prostoru*, vyd. FaVU VUT v Brně v edici, Ph.D. v roce 2013)

2004–2010 Fakulta výtvarných umění VUT v Brně, Ateliér papír a kniha (doc. dr. Jiří H. Kocman)

2000–2004 Střední škola uměleckých řemesel, Propagační výtvarnictví – vědecká kresba a ilustrace (akad. mal. Pavel Dvorský)

stáže:

2008 Moholy-Nagy University of Art and Design Budapest, Maďarsko
2007 Akademie für Bildende Künste Johannes Gutenberg Universität Mainz, Německo

autorské a kurátorské projekty (výběr):

2013 *Ex libris*, workshop a výstava prostorové a konceptuální tvorby z knih, Galerie Aula, FaVU VUT v Brně

2012 přednáškový cyklus *Knih jako forma umění* v Domě umění města Brna

2011–2013 (mini)galerie pro autorské knihy *Art Armarium* v Moravské zemské knihovně v Brně

2011 organizace mezinárodního workshopu *Itinérances en Images* v Brně (spolupráce Francie, Belgie a Česká republika), společně s Kateřinou Zemanovou a Janou Spoustovou

ocenění:

2011 hlavní cena poroty v celoevropské soutěži *Artists Books on Tour – Artist Competition and Mobile Museum*

Od roku 2020 působím jako odborný asistent v Ateliéru knižního designu na Fakultě umění Ostravské univerzity.

Jsem autorkou a editorkou informačního serveru papirakniha.info

Příležitostně se věnuji kurátorské, teoretické a organizační činnosti (přednášky, workshopy) v oblasti knižní kultury.

Julie Kačerovská: NEW DOCUMENT, 2018, 44 × 32 cm, ruční papír, řezaná grafika

Julie Kačerovská: POEURÁŽKY, 2020, 8 × 11,5 cm, papír, tisk

Julie Kačerovská: ZOBÁKY, 2021, rozměry variabilní, buničina

TOMÁŠ RYBNÍČEK

nar. 1985 v Brně, žije v Brně

e-mail: tomas.rybnicek@gmail.com

studia:

2008–2010 Fakulta výtvarných umění VUT v Brně, Ateliér papír a kniha (doc. dr. Jiří H. Kocman)

2015–2012 Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity v Brně, Speciální pedagogika a Výtvarná výchova

2001–2005 Střední odborné učiliště tradičních řemesel, Uměleckořemeslné zpracování kamene a keramiky

realizace:

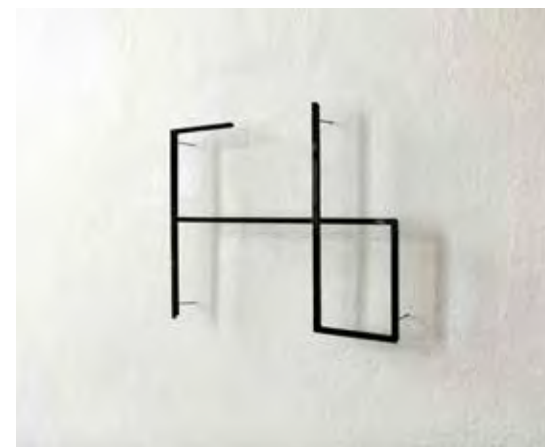
Od roku 2013 navrhuji a vyrábím biologicky odbouratelné urny pro Les vzpomínek, první přírodní hřbitov u nás v Praze Ďáblicích, který vznikl v rámci společného projektu organizace Ke kořenům a Správy pražských hřbitovů.

V letech 2013–2015 jsem působil jako vedoucí Muzea města Tišnova, kde jsem realizoval řadu výstav včetně výtvarných řešení a návrhů doprovodných tiskovin.

V letech 2015–2018 jsem pracoval jako výstavník v Moravské galerii v Brně.

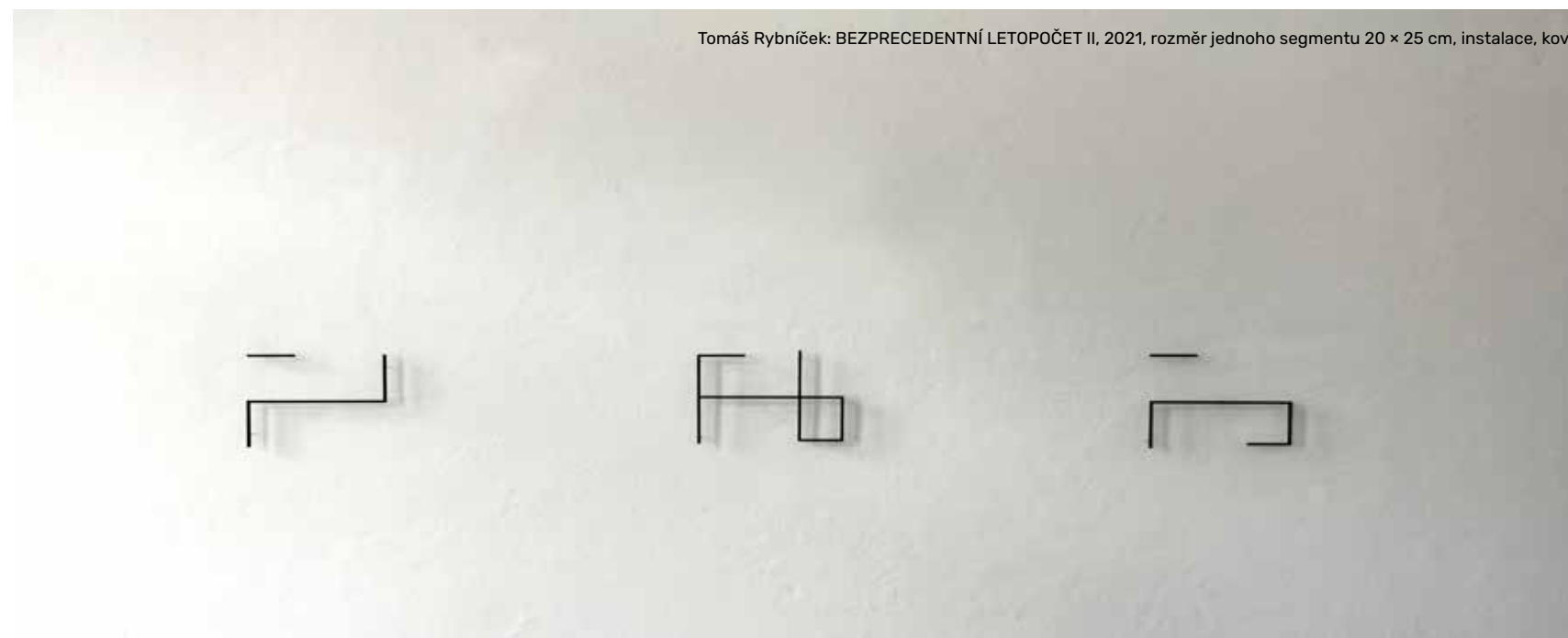
Od roku 2017 externě spolupracuji s Galeríí Josefa Jambora v Tišnově při instalaci výstav a realizaci edukačních programů.

V současnosti působím jako učitel na Střední škole umění a designu v Brně.

Tomáš Rybníček: BEZPRECEDENTNÍ LETOPOČET I, 2021, 70 × 50 cm, tři listy (triptych), pauzovací papír, digitální tisk

Tomáš Rybníček: BEZPRECEDENTNÍ LETOPOČET II, 2021, rozměr jednoho segmentu 20 × 25 cm, instalace, kov

Tomáš Rybníček: DÁLNOPIS I, 2021, rozměr jedné sestavy cca 60 × 40 cm,
instalace, série, ABS polymer

JAN SLIVKA

nar. 1986 v Praze, žije v Praze
e-mail: jaslivka@gmail.com
web: calico.cz, zrestaurovat.cz

studia:

2005–2011 Fakulta výtvarných umění VUT v Brně, Ateliér papír a kniha (doc. dr. Jiří H. Kocman)

2001–2005 Střední průmyslová škola grafická, Obor restaurátorství a konzervátorství

stáže:

2010 University of Fine Arts Cluj-Napoca, Rumunsko Foto and video department

2007 Faculty of fine arts, Akdeniz Üniversitesi, Antalya, Turecko

2012 založení designového studia Calico (s Ondřejem Zatloukalem)

ocenění:

2015 – 2. místo v mezinárodní soutěži Fedrigoni Top Award v kategorii obalový design (Londýn)

V současné době pracuji jako restaurátor papíru v Národním pedagogickém muzeu J. A. Komenského v Praze.

Dále jako soukromý restaurátor v rodinné dílně Zrestaurovat.cz. V rámci své profese se nyní podílím na švýcarském projektu záchranu gruzínských matričních knih v Abcházii a Gruzii.

Ve volném čase se věnuji svému papírenskému designovému studiu Calico.

Jan Slivka: PAPERMAN (SNOWMAN),
2021, 45 × 25 cm, papír, lepidlo

Jan Slivka: SELF-DESIGN BOOK – ŽABÍ BRATRSTVO, 2021, 19,5 × 14 × 1,5 cm, kniha

Jan Slivka: KNIHA O PÁTÉ, 2021, rozměry variabilní, čajový papír, listy knihy

VERONIKA ZÁBRŠOVÁ HORÁKOVÁ

nar. 1982 v Třebíči, žije v Třebíči

e-mail: v.zabrsova@seznam.cz

web: veronikazabrsova.cz

studia:

2004–2010 Fakulta výtvarných umění VUT v Brně, Ateliér papír a kniha (doc. dr. Jiří H. Kocman)

2001–2004 Zlínská soukromá vyšší odborná škola umění, Ateliér užité malba

stáž:

2006 Ecole Supérieure d'Art de Lorient, Francie

workshopy:

2000–2001 Kurz současného umění při Galerii Velvet a Galerii Sýpka na zámku v Kuřimi

realizace (výběh):

2021 ilustrace a grafické zpracování publikace Poklady v síti času – Muzea a galerie Vysočiny, Michal Stehlík, Muzeum Vysočiny Třebíč

2021 grafické zpracování katalogu a výstavních materiálů – Když slunéčko zemi políbilo, Pocta národopisci Vratislavu Bělíkovi, Muzeum Vysočiny Třebíč

2020 ilustrace a edukační materiály pro Centrum tradiční lidové kultury Muzea Vysočiny Třebíč

2018–2020 grafické zpracování edukačních materiálů pro brona.cz

2018 ilustrace pro stálé expozice Muzea Hrotovicka

Od roku 2015 pracuji jako pedagog oboru Reprodukční grafik na Obchodní akademii a Hotelové škole Třebíč.

V současné době jsem na rodičovské dovolené se třetím potomkem. Kromě distanční výuky starších dětí a volné autorské tvorby se věnuji také ilustraci a grafickému zpracování.

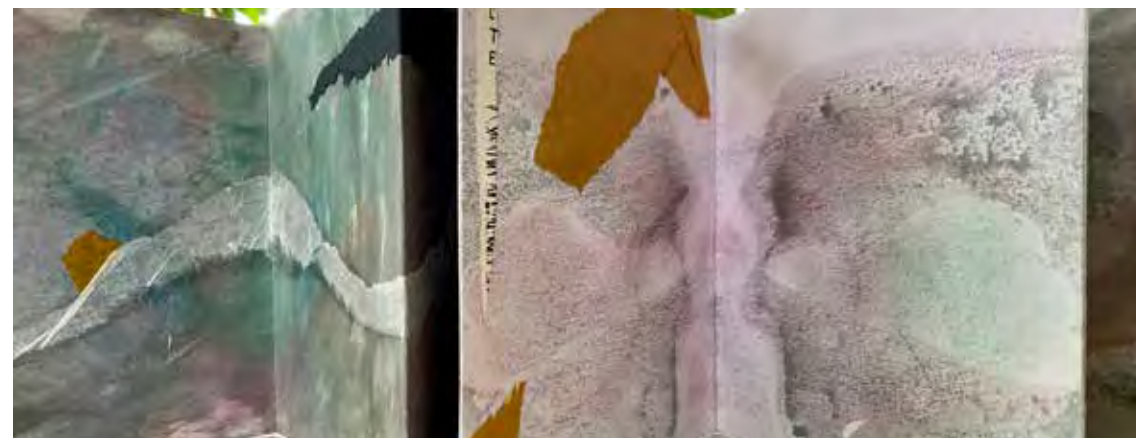

Veronika Zábršová Horáková: PROLÍNÁNÍ I, III, IV, 2021.
kombinovaná technika na plátně, 70 × 50 cm, 50 × 50 cm,
40 × 30 cm

Veronika Zábřřová Horáková: MAPOVÁNÍ, 2021, 29,7 x 21 x 2,3 cm, autorská kniha, papír, koláž

Veronika Zábřřová Horáková: MALÉ PŘÍBĚHY I, II, 2021, 20 x 20 x 0,5 cm, autorská kniha, papír, koláž

KATEŘINA ZEMANOVÁ (roz. Valášková)

nar. 1986 v Jindřichově Hradci, žije v Rájově
e-mail: kaczemanova@gmail.com

studia:

2011–2012 Fakulta výtvarných umění VUT v Brně,
Ateliér grafický design 2 (Mikuláš Macháček)

2006–2011 Fakulta výtvarných umění VUT v Brně,
Ateliér papír a kniha (doc. dr. Jiří H. Kocman)

2002–2006 Střední průmyslová škola keramická v Bechyni,
Výtvarné zpracování keramiky a porcelánu

stáž:

2008/2009 Ecole Supérieure d'Art de Lorient, Francie

workshopy a sympozia (výběr):

2012 sympozium Kniha (Klub konkrétních), Farma Martínkovice

2011 organizace mezinárodního workshopu Itinérances en Images
v Brně (spolupráce Francie, Belgie a Česká republika, společně s Julíí
Kačerovskou a Janou Spoustovou)

2011 účast na mezinárodním workshopu – Itinérances en Images
(autorská kniha), Belgie, Bruxelles

2007 účast na mezinárodním workshopu Handmade Communication
(ruční papír), Kohtla-Järve, Estonsko

2006 účast na mezinárodním workshopu (Im)migration's (hudba,
divadlo, tanec), Porto, Portugalsko

výstavy (kurátor):

2014 Všech šest pohromadě – celoškolská výstava SUPŠ sv. Anežky
České v Českém Krumlově, Muzeum Jindřichohradecka

realizace (výběr):

2020 grafická propagace ilustrátorské výstavy Svět fantazie Jindry
Čapka, Kláštery Český Krumlov

2015 Ráno druhého dne, Zuzana Gabrišová, obálka, frontispis
(nakl. Dybbuk)

2013 Eva, Jaroslav Durych, ilustrace, obálka a grafická úprava

2011 Listovat žaluziemi, kavárny – Leporelo, Falk, Trojka, Alfa; Brno
(dočasné instalace v rámci festivalu I kráva má svou knihu)

Od roku 2012 pracuji jako odborný pedagog na SUPŠ sv. Anežky
České v Českém Krumlově – v letech 2013–2015 jsem zde působila
jako vedoucí oboru Grafický design. Moje činnost byla přerušena
mateřskou dovolenou s mými dvěma dcerkami Františkou a Cecilíí.
V roce 2019 mi pak bylo umožněno založit na škole nový grafický
obor Design knihy a papíru a stát se jeho vedoucím.

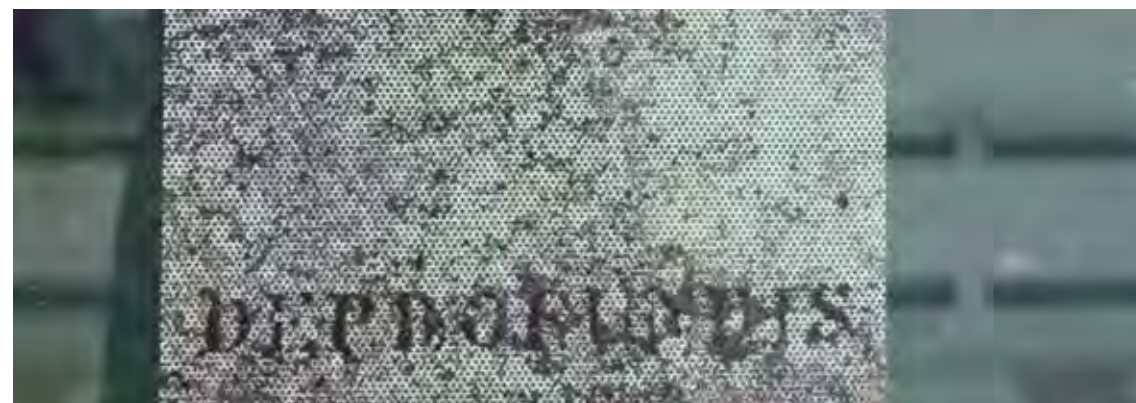

Kateřina Zemanová: THUTHA, 2018, dvanáct placek, průměr 40 cm

Kateřina Zemanová: DE PROFUNDIS, 2018, osm čtverců, perforovaná okenní fólie, 25 x 25 cm

Kateřina Zemanová: SLEPOTISKY Z PÍSMOLIJNY, 2021, 29 x 15 cm, rozložené lepoprelo 540 cm

JAKUB HORSKÝ

nar. 1987 v Hradci Králové, žije v Hradci Králové

e-mail: jakub.horsky@email.cz

web: upupaepop.cz

studia:

2019–dosud Fakulta umění a designu UJEP v Ústí nad Labem, Program vizuální komunikace, doktorské studium

2010–2013 Fakulta výtvarných umění VUT v Brně, Ateliér papír a kniha (doc. dr. Jiří H. Kocman), magisterské studium

2006–2010 Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, Grafická tvorba – multimedia (doc. Jaroslava Severová, akad. mal.)

stáž:

2008–2009 Pedagogická fakulta Univerzity Konštantína Filozofa, Katedra výtvarné výchovy, Nitra

ocenění:

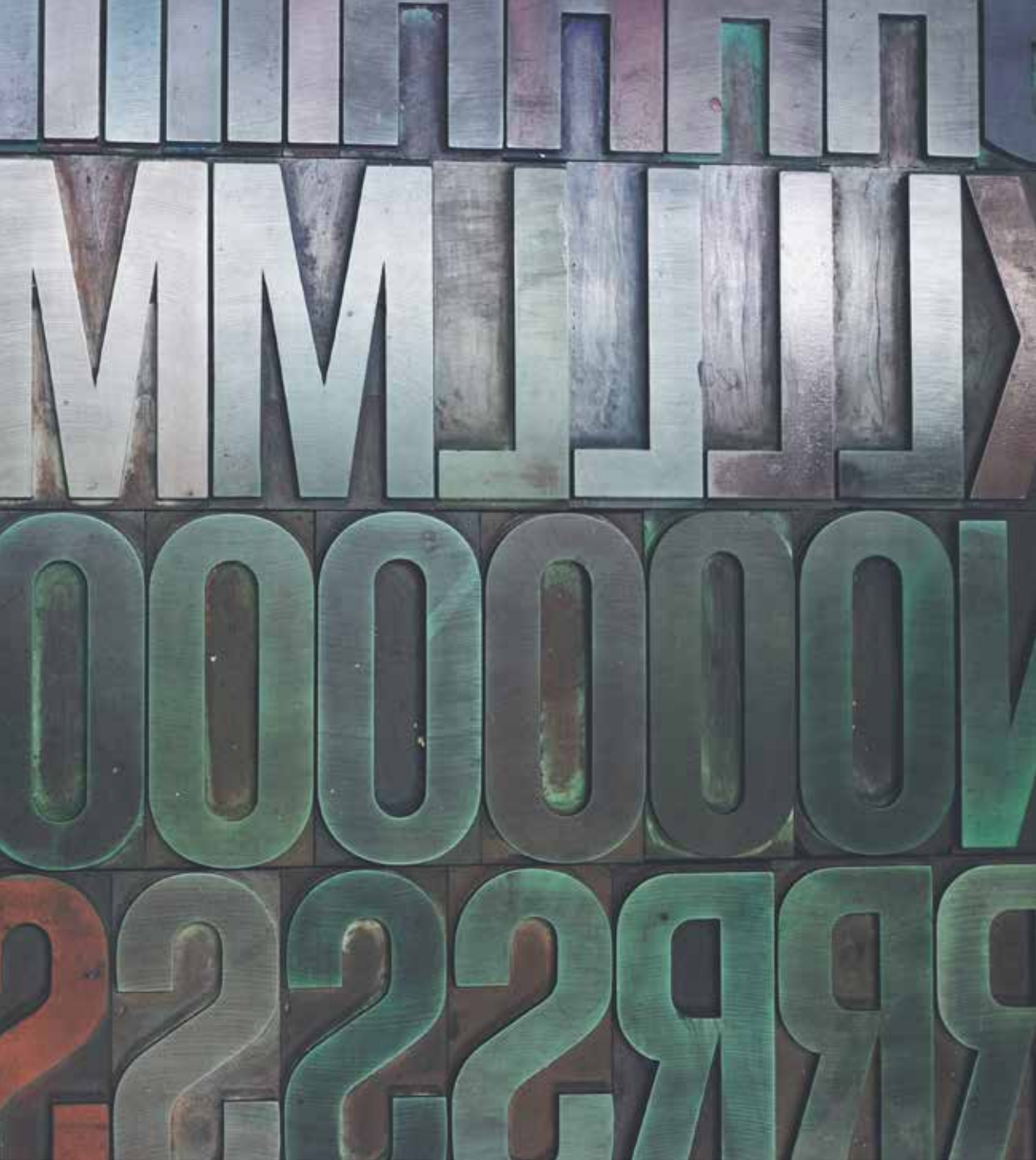
2021 nominace na cenu Magnesia Litera v kategorii Literatura pro děti a mládež za ilustrace a grafické zpracování knihy Rozára a Černý Petr (studio Upupaepop)

Od roku 2014 tvoříme se ženou Evou Horskou tandem studia Upupaepop. Věnujeme se knižní a užité ilustraci, autorské i komerční grafice, typografii a tisku. Součástí studia je rozsáhlá historická knihtiskárna a prostor pro experimenty na poli polygrafických alternativ pro aplikaci tradičních tiskových postupů v současném designu.

Současně s autorskou a komerční grafickou tvorbou se věnují pedagogické činnosti. Na Katedře výtvarné a textilní tvorby Pedagogické fakulty Univerzity Hradec Králové vedu semináře grafických technik a výtvarně-didaktických projektů.

Jakub Horský: PTAČÍ NÁŘEČÍ (fotografie z procesu vzniku), 2021, A2, grafický karton Terra 250 g/m², knihtisk

Jakub Horský: PTAČÍ NÁŘEČÍ (fotografie z procesu vzniku), 2021, A2, grafický karton Terra 250 g/m², knihtisk

Soupis vystavených děl:

Julie Kačerovská

1. ZOBÁKY

2021, rozměry variabilní, buničina

Série roušek ve tvaru ptačích zobáků jsou určitou reakcí na zakrývání úst rouškami v době koronavirové pandemie. Tvar zobáku je odkazem do minulosti až do středověku, kdy ochranné obličejové masky tzv. morových doktorů měly tvar ptačího zobáku. V té době lidé věřili, že nemoci přenášejí zejména ptáci a pokud na sebe člověk vezme ptačí podobu, nemoc se mu vyhne.

2. NEW DOCUMENT

2018, 44 × 32 cm, ruční papír, řezaná grafika

Virtuální a reálný svět se dnes natolik prolínají, že si ani neuvědomujeme specifika při podobné práci na počítači a s hmotnými předměty. Při psaní v textovém programu se na obrazovce objeví bílý papír a pro vytvoření obsahu a jeho úpravu se používají zprostředkované příkazy. Napsané se dá donekonečna upravovat, přepisovat, přidávat, umazávat a vracet se zpět, když dojde k chybě. Text se dá přiblížit a oddálit, uložit v různém formátu, fyzicky nedochází se stránkou k žádnému kontaktu. Vytvořený soubor však může také nenadále navždy zmizet...

Skutečný fyzický papír má možnosti korektur omezené, prakticky každá oprava je viditelná, „zapsaná“ v papíru, obsah je dán jednou provždy. Při psaní na počítači a rukou na papír aplikujeme jiný přístup. Otázkou je, nakolik ovlivňuje zvolená forma obsah textu.

V projektu „New Document“ vzniká absurdní konfrontace, propojuje klasický rukodělný artefakt – ruční papír s jednotlivými příkazy z virtuálního prostředí počítače při vzniku textového dokumentu.

3. POEURÁŽKY

2020, 8 × 11,5 cm, papír, tisk

Sbírka ne vulgarních, spíše poetických urážek v kapesním vydání. V každodenních konfliktech lidé ve většině sahají k poměrně úzkému (mezinárodně unifikovanému) okruhu velmi vulgarních výrazů ve snaze si v takové situaci ulevit. Čeština nabízí velké množství barvitých

pojmenování, které lze v daných situacích použít mnohem přiléhavěji.

Tomáš Rybníček

Základním východiskem cyklu instalací a grafických listů jsou dva zaniklé systémy kódování. Na první pohled jsou zcela odlišné. Přesto mají určité paralely – oba systémy „vyhynuly“, ve své době byly revoluční, vizuálně jsou zcela jedinečné.

Dálnopis je volnou interpretací systému pětibitových a osmibitových zápisů informací, který využívala dálnopisná síť (Teletype) i terminály výpočetní techniky. Informační a komunikační fenomén 20. století propojoval jednotlivé stanice od roku 1910 do roku 2008.

Bezprecedentní letopočet je apropraci středověkého systému zápisu čísel. Systém umožňuje zapsat hodnotu 1 až 9 999 do jednoho grafického prvku.

Konstruování znaků v kódovacích systémech nemá jen čistě významový charakter, důležitá je i vizuální složka a estetický rozměr.

4. BEZPRECEDENTNÍ LETOPOČET I

2021, 70 × 50 cm, tři listy (triptych), pauzovací papír, digitální tisk

BEZPRECEDENTNÍ LETOPOČET II

2021, rozměr jednoho segmentu 20 × 25 cm, instalace, kov

5. DÁLNOPIŠ I

2021, rozměr jedné sestavy cca 60 × 40 cm, instalace, série, ABS polymer

DÁLNOPIŠ II

2021, 4,5 × 77 cm, plexisklo, samolepicí fólie, série 4 kusů

DÁLNOPIŠ III

2021, 3 × 99 cm, plexisklo, samolepicí fólie, tisk

DÁLNOPIŠ IV

2021, 4 × 60 cm a 4 × 50 cm, kov, samolepicí fólie

Jan Slivka

6. PAPERMAN (SNOWMAN)

2021, 45 × 25 cm, papír, lepidlo

Během zimního covidového lockdownu a karantény jsme s dětmi (4 a 2 roky) parafrázovali stavění sněhuláka v domácích podmínkách. Místo lepivého sněhu jsme použili papír a lepidlo. Jsem restaurátorem papíru a v té době jsem měl na práci několik desítek grafík nalepených na lepence. Tato lepenka musela být odstraněna/sloupána, a tím vznikly obrovské zásoby natrhaného papíru, který byl použit.

7. SELF-DESIGN BOOK – ŽABÍ BRATRSTVO

Nalezeno 2020, 19,5 × 14 × 1,5 cm, kniha

Náhodou jsem našel knihu Žabí bratrstvo. Ze zvědavosti jsem ji prolistoval a zjistil jsem, že je kniha uvnitř celá zezelenalá. Pravděpodobně je tiskařská barva, použitá k tisku textu, špatná a nějaká její složka migruje v papíře a obarvuje ho do zelena. Tento neúmyslný knižní design trefně vystihuje námět knihy – Žabí bratrstvo.

8. KNIHA O PÁTÉ

2021, rozměry variabilní, japonský technický papír, starý papír z knih, rezná nit, drát

Jsem restaurátor papíru a při své práci velice často musím „vykoupat“ zahnědlé papíry v teplé vodní lázni, abych z nich vyplavil přebytečné nečistoty. Hnědá barva papíru obarví vodu v lázni a papír sám nepatrně zesvětlí. Tento princip jsem parafrázoval ve svém díle, kdy jsem dvě silně zahnědlé knihy nařezal na drobné kousky a nasypal do prázdných čajových sáčků. Vyluhováním těchto sáčků vznikne tmavá tekutina připomínající čaj. Tímto způsobem vznikl čaj „Idiot“ vyrobený z knihy od F. M. Dostojevského – Idiot. A čaj „Volání divočiny“ vyrobený z knihy od Jacka Londona – Volání divočiny. Etikety na jednotlivých čajích respektují původní design obálek knih. (Zajímavým faktem také je, že se v restaurování často nové papíry barví čajem, aby se barvou přiblížily starým zahnědlým papírům.)

Veronika Zábřřová Horáková

9. MALÉ PŘÍBĚHY I, II, III

2021, 20 × 20 × 0,5 cm, autorská kniha, papír, koláž

K vytvoření trojice autorských knih ve formě leporela mě volně inspirovaly výkresy mých dětí. Jednoho dne vytvořily poměrně velkou sérii akvarelů (oboustranných – z jedné strany květina, z druhé pomalovaná celá část), které si vlastním způsobem dál slepovaly v knihy. Asi po dvou letech jsem se svolením dětí část těchto výkresů použila pro „malé příběhy“, které v knize vznikají dolepením různých útržků papírů (odtržené části papírů při tvorbě používám často v dalších projektech).

10. MAPOVÁNÍ

2021, 29,7 × 21 × 2,3 cm, autorská kniha, papír, koláž

Lepenky různé velikosti, tloušťky i povrchové úpravy jsem poslepovala v knihu/skládačku. Složená kniha má formát A4, ale dá se rozložit do různých tvarů a může tedy vytvářet proměnlivé kompozice. Části knihy jsem polepila papíry z mých dlouholetých zásob – průběžnými nebo pomocnými tisky, barvenými papíry, nevyužitými nebo nepovedenými kousky dřívějších prací, které pro mě vždy byly něčím zajímavé, a tak čekaly na svou další příležitost. V knize lze najít fragmenty z dob studií na gymnáziu, na škole umění ve Zlíně, v Ateliéru papír a kniha, ale také ze studijní stáže ve Francii nebo novější. Práce je tak trochu mapováním mého výtvarného vývoje, resp. výtvarných pokusů, a zároveň přenesené odkazuje ke skládání map – během tvůrčího procesu jsem se občas ztrácela ve snaze poskládat knihu do původní podoby.

11. PROLÍNÁNÍ

2020–2021, kombinovaná technika na plátně: 70 × 50 cm, 50 × 50 cm, 33 × 39 cm, 40 × 30 cm, 40 × 30 cm, kombinovaná technika na papíře: různé formáty

Série obrazů, ve které navazuji na svou dlouholetou práci s papírem, kdy využívám různé útržky, obalové papíry či jiné zajímavé papíry, nevyužité části jiných prací apod. Základem je

vrstvení papíru – koláž, kterou někdy přelepím jemným průsvitným papírem nebo sjednotím bílou barvou, popř. černou tuší. Dochází tak k fyzickému prosakování barevných a barvených papírů při kontaktu vody nebo lepidla, ale také k prolínání časovému, protože se často jedná o přetvořené práce z let dřívějších.

12. STRUKTURY

2021, 40 × 30 cm (5 ks), kombinovaná technika

Série obrazů vytvořená kombinovanou technikou se základem v procesu koláže – hlavním výrazovým prostředkem je však struktura nalezeného papíru, který byl zušlechtěn např. ražbou, slepotiskem nebo výsekem.

Kateřina Zemanová

13. SLEPOTISKY Z PÍSMOLIJNY

2021, 29 × 15 cm, rozložené leporelo 540 cm

V kompozici mého slepotiskového leporela hraje hlavní roli náhoda. Když jsem rozbalila balík písem z písmolijny Grafotechna, našla jsem v každém křehký papír, který chrání svázané sady liter před omačkáním. Kuželky písma z liteřiny se vtlačily do křehkého papíru a vznikly tak zcela náhodně poskládané, žádné uspořádání nesledující slepotisky. Jednotlivé papíry jsou natolik křehké, že by jakýmkoliv pokusem je fixovat a vystavit jako originály byla struktura slepotisku narušena; rozhodla jsem se proto jednotlivé papíry vyfotografovat a seskládat je do leporela.

Mým cílem bylo zachovat uspořádání písmen tak, jak byla pracovníky písmolijny rozdělena do jednotlivých balení; tato uspořádání by jinak po rozbalení, rozmetání a řádném seskládání liter zůstala nenávratně ztracena.

14. THUTHA

2018, dvanáct placek, průměr 40 cm

Tklapi (თყლაპი) jsou jedním z tradičních gruzínských pokrmů. Ovocná kaše se rozetře do slabé vrstvy a suší se na slunci. Vznikají tak ručně čerpané listy tzv. kůže připomínající strukturou ruční papír. Vyrábějí se zejména ze slív; dnes však lze zakoupit tklapi z nejroztodivnějších druhů ovoce.

Text na ovocných plackách je báseň Morušovník (thutha); napsala jej nejvýraznější moderní gruzínská básnířka Ana Kalandadze (1924–2008).

Thutha patří v Gruzii k jednom z nejoblíbenějších básní; mnohý Gruzín ji dovede odrecitovat z paměti.

Do češtiny text z gruzínštiny volně převedl Matěj Hořava, který v Gruzii dlouhodobě žije.

Použila jsem rovněž písmena staré gruzínské abecedy mchedruli. Na plackách se opakuje magické slovo: morušovník, thutha, თუთა.

Jedna z placek je morušová. Nebo není?

Ana Kalandadze
Thutha
(překlad Matěj Hořava)

přála bych si
aby morušovník
vtrhl ke mně domů

přála bych si
aby položil ruce
na moji hlavu

vždy bude vábit
na oči útočit
strom vysoký
strom smaragdový

ach jaký šepot
slyší mé uši
ach jaký šepot
pálí a mučí

přála bych si
aby morušovník
vešel ke mně domů

přála bych si
aby ovinul ruce
kolem mého pasu

Překlad do angličtiny (Donald Rayfield)
Mulberry tree

I wish the mulberry would burst into the house,
I wish it would lay its hand on my head...
The tall tree, the emerald green tree
Will always call me, strike my eye...
What whispering my ears can hear!
What whispering! Tormenting, burning...
I wish the mulberry would come in the house
I wish it would put its arm round my waist.

15. DE PROFUNDIS

2018, osm čtverců, perforovaná okenní fólie,
25 x 25 cm, kniha 20 × 20 cm

Fragmenty mechového písma pocházejí ze starých náhrobků ve francouzském městečku

Saint Haon-le-Chatel. Tam, kde byl vytesán text, zlomky mechového písma vystupují z kamene vzhůru: z hlubin za sluncem. Na jednom z náhrobků můžeme číst i zřetelně zachovaný nápis De profundis, začátek Žalmu 130: Z hlubin volám k Tobě, Hospodine... Fotografie jsem nechala natisknout na perforovanou okenní fólii „one way vision film“, která se používá k polepu dopravních prostředků. Skrz fólii a skrz okno můžeme vidět z hlubin našeho světa do volného prostoru; z temnot do světla; skrze fragmenty rozpadajících se písmen do nebe. Jména zemřelých se drolí pod nápory deště, větru; zapadají listím a prachem. Přesto, jako v citovaném žalmu De profundis, trpělivě čekají: na svítání; na nadzemské světo, které je jednoho dne opět obnoví; vysvobodí je z hlubin času, z hlubin zapomnění.

16. KNIHA SEMÍNEK

2021, 16 × 8,5 cm kniha, pytlíčky od semínek

Kniha svázaná z roztržených pytlíčků od semínek, která jsem od roku 2012 zasela do naší rájovské zahrady. Kniha-objekt je rozdělena na dvě části, které mají společnou nerovnou boční ořízku vzniklou ručním rozdělením obalu.

Jakub Horský

17. PTAČÍ NÁŘEČÍ

2021, A2, grafický karton Terra 250 g/m², knihtisk

Je to už skoro 10 let, kdy jsem si do své budoucí tiskárny koupil z bazaru první sady knihtiskových písem. Od té doby se má sbírka rozrůstá o desítky souborů liter ročně, od drobných knižních písem z liteřiny až po velká akcidenční plakátová písmena ze dřeva. Logicky tak vyplynula potřeba výroby vzorníku, který by všechny řezy písem z tiskárny přehledně obsáhl.

Knihtiskový materiál je na rozdíl od počítačové sazby neměnný. Nelze jedním klikem myši písmena zvětšovat či měnit jejich duktus. Vzorník proto musí obsáhnout nejen jednotlivé řezy, ale také jejich velikost 1 : 1.

V původních vzornících knihtiskáren je vždy dané písmo znázorněno v ukázce coby krátké slovo, sousloví či věta. Je proto velká zábava pročítat staré vzorníky a přemýšlet, co se honilo hlavou danému tiskaři před sto lety, že volil zrovna tato slova. Dnes se u vzorníků digitálních fontů ustálil tzv. pangram „Nechť již hříšné saxofony dáblů rozezvučí síň úděsnými tóny waltzu, tanga

a quickstepu“, tedy věta obsahující všechny znaky české abecedy, případně „Příliš žluťoučký kůň úpěl ďábelské ódy“, kde jsou pro ověření podpory místní lokalizace zastoupena všechna písmena s českou diakritikou.

Čistý papír a množství krásných písmen mě tak postavily před úkol zvolit vlastní „písmomluvu“. Úkol to byl nelehký. Nechtěl jsem jen seskládat ryze prakticky – leč trochu nudně – ABCD abcd pod sebe, ale zároveň jsem si lámal hlavu s obsahem případného sdělení. Vše nakonec vyřešil příchod jara a můj další velký koníček – pozorování a poslouchání ptáků na procházkách přírodou a následné listování v ornitologických klíčích a determinace daného druhu.

Fonetický přepis ptačího zpěvu je v ornitologii velmi ošemetná disciplína a často se liší. Každý slyší tentýž zvuk trochu jinak a je vždy velmi subjektivní, jak ono švitoření zapíše. Osobně jsem se o to nikdy nepokoušel a vycházím proto z mého nejoblíbenějšího a nejčastěji používaného atlasu Ptáci Evropy, Severní Afriky a Blízkého východu od Larse Svenssona.

Soubor plakátů nazvaných „Ptačí nářečí“ je tak nejen funkčním vzorníkem knihtiskových písem z mé dílny, ale také ornitologickým slabikářem v typografické kompozici.

Paperback III

28. 5. – 25. 7. 2021

Horácká galerie v Novém Městě na Moravě

Kurátorka výstavy: Veronika Zábřšová Horáková

Grafická úprava: Veronika Zábřšová Horáková

Jazyková korektura: Milena Veselá

Produkce, instalace: Jakub Orel Tomáš

Fotografie: archiv autorů

Tisk: Apis Press, s. r. o.

Náklad: 100 ks

Vydala Horácká galerie v Novém Městě na Moravě
za finanční podpory Ministerstva kultury ČR.

Horácká galerie v Novém Městě na Moravě
Vratislavovo nám. 1, Nové Město na Moravě

www.horackagalerie.cz

